

1.) G.Coșbuc, creația poetică, expresie a existenței și a aspirațiilor poporului român

Privită în ansamblu, opera lui G. Coșbuc se înscrie printre clasicii ale literaturii române. Originalitatea poetului se află în versurile de inspirație din viața satului, în invenția poetică, în modalitatea în care conștiința artistului se acordă cu istoria existenței și aspirațiile poporului nostru, cu funcția social-educativă și estetică a epocii în care a trăit scriitorul.

Poezia lui Coșbuc este de aspect monografic : Satul, înconjurat de munți, este surprins în viața lui obișnuită, cu pitorescul lui etnografic. Dincolo de sat, e pârâul, lunca, câmpul, cu holdă, vuiet de codru și dumbravă. Satele, reprezentabile, sunt ale satului transilvănean, ale locurilor de baștină ale scriitorului, specialitatea sub aspect uman, este a întregului nostru popor.

Sunt, în poezia coșbuciană, momente din viața satului. Optica e țărănească, elementele, resorturile intime ale gestului, vorbei sau simțirii rustice. Imaginea satului se comunică astfel prin oameni, prin modul lor de existență, cu bucurii și necazuri, cu aspirațiile lor de împlinire. Satul lui G. Coșbuc este o entitate socială și națională cu pitoresc geografic și etnografic, cu datini și credințe, cîntec de dor, dar și de răzvrătire socială și de luptă pentru libertatea și demnitatea națională.

1.) Poezia iubirii și a naturii. Cele mai multe dintre poeziile lui G. Coșbuc sunt erotice. Lirismul poetului este însă obiectiv, în sensul că poezia exprimă sentimentele flăcăului sau ale fetei, în criza erotică a vârstei, a neliniștilor tulburătoare și a dorurilor de împlinire. Vibrația lirică a poetului se comunică prin ceea ce poezia evocă sfială, candoare, șagă, incertitudini, patimă sau vrajbă.

Decorul este rustic, iar idila rezultă din manifestarea elementară, spontană, a instinctului erotic. De un spectaculos folcloric, ea se desfășoară reanic când la o poveste de dragoste, pe care o recunoaște flăcăul sau fata, idila devine baladă. Criza puberală este ilustrată în poezia La oglindă. Fata e singură în casă, căci „mama-i dusă-n sat”. În fața oglinzii, desprinsă din cui, își privește chipul și este surprinsă, naiv-nedumerită, pentru că se vede frumoasă. Și-a pus năframă, floare la ureche și-i place cum arată.

"Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Și mama-mi coasă
Șorț cu flori,minune mare --
Nu-s eu fără ca oricare,
Mama poate fi făloasă
Că mă are."

E inocență și grație copilărească în ceea ce-și spune și gândește fata. Știe multe, dar „nu cum stau cei dragi de vorbă / Gură-n gură”. Și, cochetând în fața oglinzii, își închipuie cum o va îmbrățișa flăcăul.

"Brațul drept dacă-l întinde
Roată peste brâu te prinde
Și te-ntreabă: Dragă strângu-l?
Și tu-l cerți ,dar el ,nătângul ,
Ca răspuns te mai cuprinde
Și cu stângul."

De aceea ca să se convingă că nu mai este ceea ce a fost, își pune salbă, brâu, de toate, ca să vadă cum i-ar sta nevastă. Acestea sunt gândurile intime ale fetei. Poetul sugerează starea ei sufletească, curiozitatea juvenită, încântarea, teama de a nu fi descoperită, graba inocentă de a face ordine, când își dă seama că mama se întorsese și e în ogradă. Fata de la oglindă, în altă iposteză feminină e Rea de plată. Ea vine de la moară. Punându-și sacul jos în ulcioară, nu-l poate ridica. Ca să i-l ducă acasă, flăcăul cere plată trei sărutări. Dar fata se tocmește: "Că-s scump,că ea nu poate/Că prea sunt multe trei"

Cu două se-nvoiește: plătește unul, pe celălalt promite să-l dea pe înserat, deși flăcăul știe că-i va duce sacul pe-un singur sărutat.

Pînă să iubească cu adevărat, impulsul erotic este mai mult șagă; șiretenia fetei ,instinctivă, cheamă și refuză, nedumerind naivitatea flăcăului: "Nu te-ai priceput!/Am fost rea și n-aș fi vrut/Să te las,ca altă fată/

Să mă strângi tu sărutată./Dar m-ai întrebat vreodată?/Mă-nvingea să te sărut /Eu pe tine ! Pe-ntrecut

Chip cătam cu viclenie,/Să te fac să-ntrebi,și mie/Mi-a fost luni întregi mânie/Că tu nu te-ai priceput!"

În poezia Nu te-ai priceput poetul surprinde obida fetei care s-ar fi vrut sărutată de flăcăul iubit, dar acesta a rămas insensibil la trăirile sufletești ale fetei, nu s-a priceput. Există însă, în eposul erotic coșbucian, și poezii în care dragostea naște durere.

În Cântecul fusului, de pildă, e glasul înlăcrimat al unei iubiri pierdute. O plânge jeluind o fată părăsită de cel ce i-a fost drag. În cântec își descarcă suferința, iar cântecul e suflet răvășit de ceea ce acum o înfioară. Aducerile- aminte îi sporesc durerea, și când se lasă înserarea și bate vântul pe afară, și când privește ceața morii sau când ascultă duiosul foșnet al frunzelor de plop.

În alte poezii, însă, momentele critice nasc îndrjire în sufletul fetei sau a flăcăului cu inima îndurerată.

În Dușmancele, o fată săracă, însă frumoasă și harnică, se plânge mamei sale că-i stă în cale, pentru Lisandru al ei, o fată bogată, Leana, hădă, rea, bîrfitoare.

În durerea fetei biruie gândul că flăcăul va rămâne al ei, că dragostea adevărată nu se împiedică de sărăcie: „ Că boii-s buni, bine-i bogată; / Dar dacă pui flăcăi odată / S-aleagă dinșii cum socot / O fată; / Bogata-și pupă boii-n hot / Îmbătrânind cu boi cu tot! ”. Aceeași atitudine hotărâtă împotriva mentalității după care căsnicia se întemeiază, când flăcăul sau fata sunt săraci, pe zestrea celuilalt, mai bogat, o exprimă flăcăul din poezia Numai una. Acesta, iubește „ Numai una ” și-așa săracă cum e ea, ar vrea s-o știe nevasta sa, și e în stare să înfrunte pentru ea oprabiul satului ai al întregii familii. Oricare ar fi însă ipostaza, ea întruchipează vitalitatea poporului nostru. Poetul, obiectând, trăiește emoția și a comunica firesc, fără artificiu, în stil direct, în expresie țărănească, ridicată la rang de poezie.

Homografică este și poezia naturii: „grupată pe îndeletniciri omenești, e socială, calendaristică ” (G. Călinescu); social - prin rusticitatea îndeletnicirilor, care leagă pe om de natură calcularistică - prin imaginea anotimpurilor, ce sugerează mișcarea ciclică, socială, a vieții satului. Coșbuc e mai puțin pictoral decât V. Alecsandri; poetul sugerează însă priveliști de largă perspectivă, fixând în centrul tabloului modul de existență al țătanului. În natura lui Coșbuc e viața rustică, bucuria de a trăi optimismul ce naște dar de viață și de muncă. Mai izbutite sunt poeziile care cântă vara și iarna. Poate nu întâmplător poezia Noapte de vară deschide primul volum de versuri al lui G. Coșbuc. Înaintea baladelor și a idilelor. Sugestiv e tabloul vieții câmpenești și al satului, surprins în înserare și în liniștea nopții.

Noaptea de vară se constituie dintr-o succesiune de tablouri, fiecare, în parte, putând constitui motive picturale, în genul pînzelor lui N. Grigorescu. Amurgul, în iradierea de lumină a apusului în perspectiva depărtărilor strălucind în lumină, în umbra înserării, din cidru, deschide tabloul. Imaginile sunt vizuale, iar percepția este auditivă, în alte tablouri, pe măsură ce ne apropiem de sat și carele, scârțîind de povara roadelor culesului, mugetul turmelor ce se îndraptă spre sat, flăcăii, hăulind pe luncă; apoi nevestele, cu cofița la râu, și fetele, „ cu poala-n brâu ”, de la secerat!

Satul e zugrăvit în datinele îndeletnicirilor înserării; fiecare element sugerează rosturile gospodărești și, prin schimbarea perspectivelor, scurgerea timpului, până se așează noaptea peste satul adormit.

Tablourile sunt bucolice, impresia de farmec se comunică prin însunarea detaliilor și mișcarea ce se stinge o dată cu lăsarea nopții. Impresia de liniște, de calm nocturn e admirabil sugerată în ultimele versuri: „ Dintr-un timp și vântul tace / Satul doarme ca-n mormânt / Tatu-i plin de Duhul sfânt: / Liniște - n văzduh și pace / Pe pământ / Numai dorul mai colindă, / Dorul tânăr și pribeag. / Tainic se- ntâlnește- n prag, / Dar cu dar să se cuprindă / Drag cu drag ”.

În faptul zilei, în miez de vară, din poezia Miezul Verii, priveliștea e alta. De prea multă căldură: „ O fârie nesfârșită / Dintr-o pânză pare calea, / Printre holde rătăcită / Toată culmea- i adormită, / Toată valea ”.

Și totuși, în tabloul acesta torid, în care „ nu se-ngână nici o boare ”, emoționează imaginea unui gest de mamă, truditore a pământului. E o femeie sărmană strângând la piept copilul în scutece, grăbește să ajungă la fântână. A ajuns. Își lasă odorul pe pajiștea săracă, se pleacă, scoate apă, răcorește obrăjarul copilului, bea și ea, și- apoi, frântă de arșița, îl hrănește, în timp ce pe dealuri, e liniște „ ca- ntr- o mănăstire arsă / Doru și arinii de pe maluri / Și căldura valuri- valuri / Se revarsă ”.

Cu perspectivă mai largă, poezia Vara este un imn înclinat frumuseților perene ale țării, ale pământului românesc.

Ne imaginăm poetul privind pe undeva, dinspre câmpia cu holde de grâu, Ceahlăul, simbol al măreției și straja de veacuri pământului și spațiului românesc, și simțim emoția copleșitoare a unui gând al poetului, din sentimentul de contopire a ființei sale cu meleagurile străbune ale patriei:

„ Mi- e inima de lacrimi plină ”, exclamă poetul, pentru că natura, atât de frumoasă a țării „ ... s- au îngropat mereu / Ai mei și- o să mă- ngrop și eu / O mare e, dar mare lină / Natură, în mormântul meu, / E totul cald că e lumină! ”.

În poezia larna pe uliță priveliștea este pictoral- narativă. În prim- plan, se află un copil care urcă anevoie pe ulița troienită, mătutând zăpada cu haina- i în care pot să- ncapă cinci ca el ”.

Fremătând de însuflețire, de la săniuș, alți copii mai mari închid drumul „ micului Barbă- Cot ”, făcând haz de căciula lui, ce li se pare „ cât o zi de post ”. O bătrâncă, încuisă peste cojocul rupt cu sfori de tei, scoate copilul din hârjoana celor mari, învârtându- se cu bățiș, atârțită.

Ca și în alte poezii, și în larna pe uliță, compoziția e dinamică și excelează prin imagini de mișcare, prin ritmul clar alert, ce muncind o molipsitoare bunăvoie și bucurie spontană, nevinovată.